

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BORARO (P3)

DIBOKWANE/HLAKOLA 2014

MEMORANTAMO

MEPUTSO: 100

Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 13.

KAROLO YA A: RUBRIKI YA GO LEKOLA TAODIŠO (50)

	Khouto ya 7: Bokgoni bjo bobotse go fetiša. 80–100%	Khouto ya 6: Bokgoni bjo bobotse kudukudu. 70–79%	Khouto ya 5: Bokgoni bjo bobotse kudu. 60 – 69%	Khouto ya 4: Bokgoni bja go kgotsofatša. 50 – 59%	Khouto ya 3: Bokgoni bjo bo lekanego. 40 – 49%	Khouto ya 2: Bokgoni bja go išega. 30 – 39%	Khouto ya 1: Ga go bokgoni 0 – 29%
D=DITENG P=PEAKANYO (MEPUTSO 30) D= 25 P= 05	24–30 -Diteng di laetša kwešišo ya go kgahliša ya ditaba. -Dikgopolo tša go butšwa tša go hlohla mogopolo. -Peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo di tšweleditše taodišo ya go hlamega gabotse kudukudu.	21 – 23½ -Diteng di laetša tlhalošo ye e tseneletšego ya ditaba. -Dikgopolo di a kgahliša, ke tša boikgopolelo. -Peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo di tšweleditše taodišo ya go hlamega gabotse kudu.	18–20½ -Diteng di laetša tlhalošo ya go kwagala ya ditaba. -Dikgopolo tša go kgahliša, tša go goga šedi. -Peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo di tšweleditše taodišo ya go hlamega gabotse.	15–17½ -Diteng di hlaloša ditaba ka go kgotsofatša. -Dikgopolo ke tša mehlang, tša go se tseenelele. -Peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo di tšweleditše taodišo ya go amogelega.	12–14½ -Diteng ke tša mehlang tša go se nyalelane. -Dikgopolo mo gontši di tseleng fela di a ipušeletša. -Peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo di tšweleditše taodišo ya go hlamega gabotse.	9–11½ -Diteng ga di kwagale ka mehla, ga di nyalelane. -Dikgopolo ke tše nnyane tša go fela di ipušeletša. -Bohlatse bja go hlaelela bja peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo.	0–8½ -Diteng di fapogile ebile ga di nyalelane. -Dikgopolo di šarakane ebile di hlakahlakane. -Ga go na peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo. -Taodišo e hlagišitšwe ka bofokodi.
P=POLELO, S=SETAELE P=PALOBO- HLATSE (MEPUTSO 15) P= 05 S= 08 P= 02	12–15 -Bohlatse bja temogo ye e tseneletšego ya polelo. -Polelo le maswaodikga di laotšwe ka botlalo. -Polelomakgethe e šomišitšwe ka nepagalo. -Kgethontšu e laetša setaele sa maleba sa ditaba. -Taodišo e tloga e se na le ge e le phošwana go laetša gore e badišitšwe le go ntšhwa dipohošo.	10½–11½ -Temogwana ye e tseneletšego ya polelo. -Polelo le maswaodikga di laotšwe ka tshwanelo le go kgona go šomiša polelo-makgethe ka nepagalo. -Kgethontšu mo gontši e nepagetše ebile e laetša setaele sa maleba. -Taodišo ga e na le phošo go laetša gore e badišitšwe le go ntšhwa dipohošo.	9–10 -Temogwana ye e tseneletšego ya polelo. -Polelo le maswaodikga mo gontši ke tša maleba. -Kgethontšu e lekanetšenyana fela e sepelelana le setšweletšwa. -Setaele se nepagetše ebile ke sa tshwanelo, se sepelelana le dinyakwa tša sererwa. -Taodišo e tloga e se na le phošo go laetša gore e badišitšwe le go ntšhwa dipohošo.	7½–8½ -Temogwana ya khuetšo ya polelo. -Polelo e nyakile e letefaditšwe, le maswaodikga a a kgotsofatša. -Kgethontšu e nyakile go hlaelela fela e sepelelana le sererwa. -Setaele se nepagetše go ya ka dinyakwa tša sererwa. -Taodišo e sa na le dipohošo le ge e laetša go badišitšwa le go ntšhwa dipohošo.	6–7 -Polelo ya go hlaelela le maswaodikga ga se tša šomišwa ka tshwanelo. -Kgethontšu ya motheo, ya go hlaelela. -Setaele ga se nyalelane ebile ga se swanetšane le sererwa. -Taodišo e na le dipohošo tše ntši le ge e laetša e badišitšwe le go ntšhwa dipohošo.	4½–5½ -Polelo le maswaodikga di fošagetše. -Kgethontšu e hlaelela kudu. -Setaele ga se sepelelana le sererwa. -Taodišo e tletše dipohošo le ge e badišitšwe le go ntšhwa dipohošo.	0–4 -Polelo le maswaodikga di fošagetše kudu. -Kgethontšu e šarakane ebile e hlakahlakane. -Setaele se fošagetše ka mhlakoreng ka moka. -Taodišo e tletše ka dipohošo ebile e hlakahlakane le ge e badišitšwe le go ntšhwa dipohošo.

TLHAMEGO	<u>4-5</u>	<u>3½</u>	<u>3</u>	<u>2½</u>	<u>2</u>	<u>1½</u>	<u>0-1</u>
(MEPUTSO 5) T= 05	-Ditaba di a nyalelana le dintlha di filwe ka botlalo. -Mafoko le ditemana ka moka di hlamilwe ka nepagalo, di tšweletša tlhalošo gabotse. -Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.	-Ditaba di a latelana ebile di a nyalelana. -Mafoko le ditemana di hlamilwe ka nepagalo le tlhalošo e pepeneneng. -Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.	-Dintlha tše nnyane tša maleba di tšweleditšwe. -Mafoko le ditemana gantši di hlamilwe ka tshwanelo le tlhalošo e tloga e kwagala. -Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.	-Dintlha tše dingwe tša maleba di laeditšwe. -Diphošo tlhamegong ya ditemana le mafoko le ge tlhalošo e kwagala. -Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.	-Bohlatse bja dintlha tša maleba. -Mafoko le ditemana di fošagetše le ge tlhalošo ka kakaretšo e kwagala. -Botelele ga se bja maleba – telele kudu/kopana kudu.	-O fela a etšwa tseleng, go boima go latela kakaretšo ya dikgopolo. -Mafoko le ditemana ga se tša hlamega, tlhalošo ga e kwagale. -Botelele ga se bja maleba – telele kudu/kopana kudu.	-Dikgopolo di tšwele tseleng, di šarakane ebile di hlakahlakane. -Mafoko le ditemana di šarakane ebile ga di tsenelane. -Botelele ga se bja maleba- telelelele/kopanakopana.

KAROLO YA B: RUBRIKI YA GO LEKOLA DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE TELELE (30)

	Khouto ya 7: Bokgoni bjo bobotse go fetiša. 80 – 100%	Khouto ya 6: Bokgoni bjo bobotse kudukudu. 70–79%	Khouto ya 5: Bokgoni bjo bobotse kudu. 60–69%	Khouto ya 4: Bokgoni bja go kgotsofatša. 50–59%	Khouto ya 3: Bokgoni bjo bo lekanego. 40–49%	Khouto ya 2: Bokgoni bja go išega. 30–39%	Khouto ya 1: Ga go bokgoni 0–29%
D=DITENG, P=PEAKANYO S=SEBOPEGO (MEPUTSO 18) S= 10 P= 04 S= 04	<u>14½–18</u> -Tsebo ye botsebotse ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Moithuti o hlokometše tebelelo ya ditaba, ga a tšwe tseleng. -Diteng le dikgopolo di a nyalelana, setšweletšwa se na le dintlha tša go thekga ditaba. -Bohlatse bja peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo di tšweleditše setšweletšwa sa go hlamega gabotse kudukudu. -O šomišitše melao ka moka ya maleba ya sebopego.	<u>13–14</u> -Tsebo ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Moithuti o hlokometše tebelelo ya ditaba, ga go na le go tšwa tseleng. -Nyalelano ya diteng le dikgopolo ke ya godingwana, di na le dintlha tša go thekga setšweletšwa. -Bohlatse bja peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo di tšweleditše setšweletšwa sa go hlamega gabotse kudu. -O šomišitše melao ya maleba ya sebopego gabotse.	<u>11–12½</u> -Tsebo ya go kwagala ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Moithuti o hlokometše tebelelo ya ditaba, o tšwele tseleng gannyane. -Setšweletšwa se tloga se nyalelana ka diteng le dikgopolo. -Bohlatse bja peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo di tšweleditše setšweletšwa sa go hlamega gabotse. -O šomišitše melao ye mentši ya maleba ya sebopego.	<u>9–10½</u> -Tsebo ya go kgotsofatša ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Moithuti o tšwele tseleng, fela se ga se thibeke tlhalošo. -Setšweletšwa se nyakile go nyalelana ka diteng le dikgopolo, se na le dintlha tše dingwe tša go thekga sererwa. Bohlatse bja peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo di tšweleditše setšweletšwa sa go amogelega. O šomišitše melao ya maleba ya sebopego.	<u>7½–8½</u> -Tsebo ya magareng ya dinyakwa tša setšweletšwa. Dikarabo tša mešomo di laetša tebelelo ye tshese. -Moithuti o tšwele tseleng, tlhalošo ga e kwagale gabotse. -Nyalelano ya go lekanela ya dikgopolo le diteng, setšweletšwa se na le dintlha tše mmalwa tša go thekga sererwa. -Bohlatse bja peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo di tšweleditše setšweletšwa sa go hlamega gabotse. -O na le tsebo e nnyane ya dinyakwa tša sebopego, o tlogetše melao e bohlokwa.	<u>5½–7</u> -Tsebo ya go lekanela ya dinyakwa tša setšweletšwa. Dikarabo tša mešomo di laetša tebelelo ya go lekanela. -Moithuti o tšwele tseleng, tlhalošo ga e tšwelele mo gontši. -Setšweletšwa ga se nyalelana ka dikgopolo le diteng mo gontši, se na le dintlha di se kaenyana tša go thekga sererwa. -Ga go na bohlatse bja peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo. -O šomišitše melao ya sebopego ka go se e kwešiše, ye mengwe e tlogetšwe.	<u>0–5</u> -Ga go na tsebo ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Setšweletšwa se šarakane ebile se hlakahlakane, tlhalošo ga e kwagale mo gontši. -Ga go na nyalelano ya dikgopolo le diteng, se na le dintlha tše nnyane kudu tša go thekga sererwa. -Peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo ga di kgotsofatše. -Setšweletšwa se hlagišitšwe ka bofokodi. -Ga se a šomiša melao ya maleba ya sebopego.

NSC – Memorantamo

	<u>10-12</u>	<u>8½-9½</u>	<u>7½-8</u>	<u>6-7</u>	<u>5-5½</u>	<u>4-4½</u>	<u>0-3½</u>
<p>P=POLELO, S=SETAELE P=PALOBO- HLATSE</p> <p>(MEPUTSO 12)</p> <p>P= 05 S= 05 P= 02</p>	<p>-Polelo ya setšweletšwa mo gontši ke ya maleba ebile e hlamilwe gabotse.</p> <p>- Tlotlontšu mo gohle e nepagetše go ya ka morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele mo gontši se nepagetše.</p> <p>-Setšweletšwa se tloga se se na le ge e le phošwana go laetša gore se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>- Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.</p>	<p>-Setšweletšwa se hlamilwe gabotse kudu ka maleba.</p> <p>-Tlotlontšu e nepagetše kudu go ya ka morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele se nepagetše kudu.</p> <p>-Setšweletšwa ga se na le phošo go laetša gore se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.</p>	<p>-Setšweletšwa se hlamilwe gabotse ebile ke sa maleba.</p> <p>-Tlotlontšu e tloga e nepagetše go ya ka morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele se tloga se nepagetše.</p> <p>-Setšweletšwa se tloga se se na le phošo go laetša gore se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.</p>	<p>-Tlhamego ya setšweletšwa e nyakile go kgotsofatša. Dipošo ga di thibele kelo ya dintlha.</p> <p>-Tlotlontšu e nyakile go kgotsofatša go ya ka morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele se nyakile se nepagetše.</p> <p>-Setšweletšwa se sa na le dipošo le ge se laetša go badišišwa le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele bo nyakile go ba bja maleba.</p>	<p>-Setšweletšwa se hlamegile gabotsenyana, se na le dipošo tše ntši.</p> <p>-Tlotlontšu e lekanetše ebile ga se ya swanela morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele se na le dipošo.</p> <p>-Setšweletšwa se na le dipošo tše ntši le ge se laetša se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ga se bja maleba – telele kudu/ kopana kudu.</p>	<p>-Tlhamego ya setšweletšwa e a fokola ebile go boima go e latela.</p> <p>-Tlotlontšu e nyaka phošollo ya go tsenelela le gona ga se ya lokela morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele ga se sepelelane le sererwa.</p> <p>-Setšweletšwa se tletše dipošo le ge se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ga se bja maleba- telelelele/kopanako-pana.</p>	<p>-Tlhamego ya setšweletšwa e a fokola ebile go boima go e latela.</p> <p>-Tlotlontšu e nyaka phošollo ebile ga se ya lokela morero.</p> <p>-Setaele ga se sepelelane le sererwa.</p> <p>-Setšweletšwa se tletše ka dipošo ebile se hlakahlakane le ge se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ga se bja maleba- telelelele/kopanako-pana.</p>

KAROLO YA C: RUBRIKI YA GO LEKOLA DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE KOPANA LE DITŠWELETŠWA TŠA TSEBIŠO, MELAETŠA LE MAHLAKORENTŠI (20)

	Khouto ya 7: Bokgoni bjo bobotse go fetiša. 80–100%	Khouto ya 6: Bokgoni bjo bobotse kudukudu. 70–79%	Khouto ya 5: Bokgoni bjo bbotse kudu. 60–69%	Khouto ya 4: Bokgoni bja go kgotsofatša. 50–59%	Khouto ya 3: Bokgoni bjo bo lekanego. 40–49%	Khouto ya 2: Bokgoni bja go išega. 30–39%	Khouto ya 1: Ga go bokgoni 0–29%
	<u>10–12</u>	<u>8½–9½</u>	<u>7½–8</u>	<u>6–7</u>	<u>5–5½</u>	<u>4–4½</u>	<u>0–3½</u>
<p>D=DITENG, P=PEAKANYO S=SEBOPEGO</p> <p>(MEPUTSO 12)</p> <p>D= 06 P= 03 S= 03</p>	<p>-Tsebo ye botsebotse ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Moithuti o hlokometše tebelelo ya ditaba, ga a tšwe tseleng. -Diteng le dikgopolo di a nyalelana, setšweletšwa se na le dintlha tša go thekga ditaba. -Bohlatse bja peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo di tšweleditše setšweletšwa sa go hlamega gabotse kudukudu. -O šomišitše melao ka moka ya maleba ya sebopego.</p>	<p>-Tsebo ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Moithuti o hlokometše tebelelo ya ditaba, ga go na le go tšwa tseleng. -Nyalelano ya diteng le dikgopolo ke ya godingwana, di na le dintlha tša go thekga setšweletšwa. -Bohlatse bja peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo di tšweleditše setšweletšwa sa go hlamega gabotse kudu. -O šomišitše melao ya maleba ya sebopego gabotse.</p>	<p>-Tsebo ya go kwagala ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Moithuti o hlokometše tebelelo ya ditaba, o tšwele tseleng gannyane. -Setšweletšwa se tloga se nyalelana ka diteng le dikgopolo. -Bohlatse bja peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo di tšweleditše setšweletšwa sa go hlamega gabotse. -O šomišitše melao e mentši ya maleba ya sebopego.</p>	<p>-Tsebo ya go kgotsofatša ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Moithuti o tšwele tseleng, fela se ga se thibele tlhalošo. -Setšweletšwa se nyakile go nyalelana ka diteng le dikgopolo, se na le dintlha tše dingwe tša go thekga sererwa. Bohlatse bja peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo di tšweleditše setšweletšwa sa go amogelega sa leleme la gae. O šomišitše melao ya maleba ya sebopego.</p>	<p>-Tsebo ya magareng ya dinyakwa tša setšweletšwa. Dikarabo tša mešomo di laetša tebelelo ye tshese. -Moithuti o tšwele tseleng, tlhalošo ga e kwagale gabotse. -Nyalelano ya go lekanela ya dikgopolo le diteng, setšweletšwa se na le dintlha tše mmalwa tša go thekga sererwa. -Bohlatse bja peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo di tšweleditše setšweletšwa sa go hlamega gabotse sa leleme la gae. -O na le tsebo ye nnyane ya dinyakwa tša sebopego, o tlogetše melao ye bohlokwa.</p>	<p>-Tsebo ya go lekanela ya dinyakwa tša setšweletšwa. Dikarabo tša mešomo di laetša tebelelo ya go lekanela. -Moithuti o tšwele tseleng, tlhalošo ga e tšwelele mo gontši. -Setšweletšwa ga se nyalelana ka dikgopolo le diteng mo gontši, se na le dintlha di se kaenyana tša go thekga sererwa. -Ga go na bohlatse bja peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo. -O šomišitše melao ya sebopego ka go se e kwešiše, ye mengwe e tlogetšwe.</p>	<p>-Ga go na tsebo ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Moithuti o tšwele tseleng, tlhalošo e no se kwagale ka gohle. -Setšweletšwa se šarakane ebile se hlakahlakane, tlhalošo ga e kwagale mo gontši. -Ga go na nyalelano ya dikgopolo le diteng, se na le dintlha tše nnyane kudu tša go thekga sererwa. -Peakanyo le sengwalwakakanywa tša mathomo ga di kgotsofatše. -Setšweletšwa se hlagišitšwe ka bofokodi. -Ga se a šomiša melao ya maleba ya sebopego.</p>

	<u>6½–8</u>	<u>6</u>	<u>5½</u>	<u>4–4½</u>	<u>3½</u>	<u>2½–3</u>	<u>0–2</u>
<p>P=POLELO, S=SETAELE P=PALOBO- HLATSE</p> <p>(MEPUTSO 8)</p> <p>P= 03 S= 03 P= 02</p>	<p>-Polelo ya setšweletšwa mo gontši ke ya maleba ebile e hlamilwe gabotse.</p> <p>- Tlotlontšu mo gohle e nepagetše go ya ka morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele mo gontši se nepagetše.</p> <p>-Setšweletšwa se tloga se se na le ge e le phošwana go laetša gore se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.</p>	<p>-Setšweletšwa se hlamilwe gabotse kudu ka maleba.</p> <p>-Tlotlontšu e nepagetše kudu go ya ka morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele se nepagetše kudu.</p> <p>-Setšweletšwa ga se na le phošo go laetša gore se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.</p>	<p>-Setšweletšwa se hlamilwe gabotse ebile ke sa maleba.</p> <p>-Tlotlontšu e tloga e nepagetše go ya ka morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele se tloga se nepagetše.</p> <p>-Setšweletšwa se tloga se se na le phošo go laetša gore se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.</p>	<p>-Tlhamego ya setšweletšwa e nyakile go kgotsofatša. Dipošo ga di thibele kelo ya dintlha.</p> <p>-Tlotlontšu e nyakile go kgotsofatša go ya ka morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele se nyakile se nepagetše.</p> <p>-Setšweletšwa se sa na le dipošo le ge se laetša go badišišwa le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele e nyakile go ba bja maleba.</p>	<p>-Setšweletšwa se hlamegile gabotsenyana, se na le dipošo tše ntši.</p> <p>-Tlotlontšu e lekanetše ebile ga se ya swanela morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele se na le dipošo.</p> <p>-Setšweletšwa se na le dipošo tše ntši le ge se laetša se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ga se bja maleba – telele kudu/ kopana kudu.</p>	<p>-Tlhamego ya setšweletšwa e a fokola ebile go boima go e latela.</p> <p>-Tlotlontšu e nyaka phošollo ya go tsenelela le gona ga se ya lokela morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele ga se sepelelane le sererwa.</p> <p>-Setšweletšwa se tletše dipošo le ge se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ga se bja maleba – telele kudu/ kopana kudu.</p>	<p>-Tlhamego ya setšweletšwa e a fokola ebile go boima go e latela.</p> <p>- Tlotlontšu e nyaka phošollo ebile ga se ya lokela morero.</p> <p>-Setaele ga se sepelelane le sererwa.</p> <p>-Setšweletšwa se tletše ka dipošo ebile se hlakahlakane le ge se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ga se bja maleba – telele kudu/ kopanapakopana.</p>

KAROLO YA A: DITAODIŠO**POTŠIŠO YA 1**

Ditaodišo tšeo di botšišitšwego.

1.1 Taodišokanegelo**Tihalošo**

Yona e laodiša kanegelo goba tiragalo ye e fetilego. E ka ngwalwa go tšwa lehlakoreng le lengwe le le lengwe.

Tšeo di swanetšego go hlokomelwa ge go ngwalwa taodišo ya go anegwa:

- Kanegelo e swanetše go kgodiša le ge e theilwe godimo ga nonwane.
- Gantši taodišo ye e ngwalwa ka lebaka le le fetilego.
- Ditemana tša matseno di swanetše go tanya šedi ya mmadi.
- Kanegelo ge e le ye botse e swanetše go ba le ntlha ye e e laetšago.
- Thumo ya moswananoši ya go kgahliša e swanetše go kgotsofatša.
- Kgahlego ya mmadi e swanetše go lotwa go fihla mafelelong.
- Taodišo ya go anega gantši e na le mokgwa wa go hlaloša.

1.2 Taodišotlhalošo**Tihalošo**

Ka taodišotlhalošo, mongwadi o hlaloša selo se sengwe gore mmadi a kgone go itemogela sona. Motho goba selo se sengwe di ka hlalošwa.

Tšeo di swanetšego go hlokomelwa ge go ngwalwa taodišo ye:

- Mongwadi o swanetše go hlagiša seswantšho ka mantšu.
- Kgetha mantšu le dikgopolo ka tlhokomelo gore o fihlelele seo se nyakegago.
- Dikakanyo malebana le go bona, go kwa, go kgwatha, modumo le tatso di ka šomišwa go dira gore tlhalošo e kwešišege.
- Diriša dikapolelo ka tsela ya maleba.
- O swanetše go ba le boitemogelo bja hlogo yeo o ngwalago ka yona.

1.3 Taodišokahlaahlo

Tihalošo

Taodišo ye ga e na maikutlo a mongwadi. Yona e leka go tšweletša mahlakore a mabedi a poledišano ka go lekana. Mongwadi o hlokomela dintlha tša go fapana tša hlogo ye gomme a hlagiša dikgopolo tša go fapana ntle le go tšea lehlakore. Mongwadi a ka ba le thumo ye e itšeng mafelelong a taodišo, eupša dintlha tša go thekga goba go ganetša di swanetše go lekalekana le go kwagala.

Tšeo di swanetšego go hlokomelwa taodišong ye:

- Mongwadi o swanetše go kwešiša le go lebeledišiša mahlakore a mabedi a taodišo ntle le go tšea lehlakore.
- Taodišo e swanetše go kwagala le go ikema ka dintlha. Seo se ra gore e se huetšwe ke maikutlo a mongwadi.
- Dikahlaahlo e be tša moya wo o fodilego, tša go naganwa gabotse le go thekgwa ka tshwanelo.
- Segalo e be sa go hloka khuduego eupša e be seo se kgodišago sa go hloka lenyatšo.
- Mongwadi a ka fa maikutlo a gagwe mafelelong a taodišo eupša seo e se be thumo ya taodišo.

1.4, Taodišo ya go tšweletša dikgopolo

1.7.1

le Tihalošo

1.7.2

Mohuteng wo wa taodišo, mongwadi o tšweletša dikgopolo le tshedimošo ka tsela ye e kwešišegago. Ge mongwadi a ngwala o swanetše go fa dintlha ka go hlatholla dikgopolo goba go di rulaganya.

Tšeo di swanetšego go hlokomelwa ge go ngwalwa taodišo ya go tšweletša dikgopolo:

- Kwešišo ya makgonthe ya hlogo e a nyakega.
- Pele mongwadi a ngwala taodišo ye, o swanetše go ba a dirile nyakišišo ye e tšeneletšego ya seo a tlogo ngwala ka sona.
- Mongwadi o swanetše go fa tlhalošo ya mareo ao a sa tlwaelegago.
- Dikgopolo di swanetše go beakanywa ka tatelano le kwešišego.

1.5 Taodišokakanywa

Tihalošo

Ka taodišokakanywa mongwadi o akanya kgopolo gomme a tšweletša maikutlo a gagwe go ya ka fao a gopolago ka gona.

Tšeo di swanetšego go hlokomelwa ge go ngwalwa taodišo ye:

- Maikutlo le khuduego di kgatha tema ye bohlokwa taodišong ye.
- Karolo ye kgolo ya taodišo e ka ba tlhalošo.

- Ditlhalošo di swanetše go kwagala di be di ikemišetše go tsošološa maikutlo a mongwadi go mmadi.
- Dikgopolo tšeo di hlagišwago di swanetše go tšweletša bonnete bja mangwadi le boyena bja gagwe.

1.6 Taodišongangišano

Tlhalošo

Ka taodišongangišano mongwadi o na le kgopolo ye e itšeng goba ntlhakemo gomme a fe dintlha tša go fahlela goba go thekga maemo a gagwe. Kgopolo ya mongwadi e swanetše go kwešišega taodišong ka moka. Ka taodišo ye mongwadi o leka go gwaletša goba go fekeetša mmadi gore a kwane le kgopolo ya gagwe.

Tšeo di swanetšego go hlokomelwa ge go ngwalwa taodišongangišano:

- Thoma ka go laetša kgopolo ya gago ka tsela ya maatlakgogedi mabapi le hlogo.
- Efa dintlha tša go fahlela kgopolo ya gago le go thekga seo.
- Mongwadi o tla tsepelela dintlha tša go ganetša pego.
- Bjalo ka mongwadi wa taodišo, tšweletša dikgopolo tše maatla ka ge taodišo ye e ama maikutlo a gago.
- Ditlabelo tša makgethe le tsebo ya go kgodiša di swanetše go šomišwa.
- Polelo e swanetše go ba ye maatla gore e hlohle maikutlo a mmadi. Hlokomela gore polelo e se be ye mpe.
- Thumo le yona e swanetše go ba ye maatla, ya go kwala le go kgodiša.

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 50

KAROLO YA B: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE TELELE**POTŠIŠO YA 2****2.1 Lengwalo la semmušo**

- Sebopego le botelele e be tša maleba.
- Atrese ya mongwadi/moromedi.
- Atrese ya moamogedi/moromelwa.
- Madume/matseno le hlogo ya taba.
- Diteng e be tša maleba.
- Retšistara le polelo tša semmušo.
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.
- Mafelelo/bofelo le leina.
Wa lena
(ka boikokobetšo)
YM Chabedi (Moh)

2.2 Poledišano ya go ngwalwa

- Poledišano yeo e kgone go bapalega.
- Mmadi a kgone go hwetša sererwa ge a dutše a e bala.
- Bakgathatema ba swarelele sererwa.
- Ba laetše tsebo ye e tseneletšego ya polelo, go swana le: polelo ya go hlalefetša, dikamano tša maatla, mekgwa ya lephelo, phedišano le setšo mabapi le ditokelo tša botho.
- Ba ka šomiša mabokgoni a go rerišana gore go fihlelelwe tumelelano.
- Go be le matseno le mafelelo a go goga šedi ya mmadi.
- Poledišano e ngwalwa ka polelothwi.
- Leina la seboledi le ngwalwa ka letsogong la ngele, la latelwa ke leswao la kholomo
- Tirišo ya mantšu a ka mašakaneng e dumeletšwe.

2.3 Lenaneothero le Metsotso**A. Lenaneothero**

- Go be le letšatšikgwedi, nako le lefelo.
- Pulo le kamogelo.
- Pukuina.
- Kamogelo ya lenaneothero.
- Palo ya metsotso, kamogelo ya metsotso le ditšwametsotsong.
- Tabakgolo ya letšatši.
- Le tše dingwe.
- Ditsebišo.
- Tswalelo.

B. Metsotso

- Metsotso e swanetše go nyalelana le lenaneothero.
- Go be le taetšo ya letšatšikgweri, nako le lefelo.
- Mokgwa wo kopano e butšwego ka gona le gore ke mang yo a amogetšego maloko.
- Taetšo ya maloko ao a tlilego le ditshwarelo.
- Lenaneothero le a amogelwa goba aowa, ge le sa amogelwe go bontšhwe fao diphetogo di swanetšego go ba gona.
- Metsotso ya kopano ya go feta e balwa ke mang, maloko a amogela metsotso bjalo ka ya nnete goba aowa, ge e sa amogelwe, kgakgano e go kae, go dirwa eng.
- Taetšo ya ditšwametsotsong.
- Tšweletšo ya tabakgolo ya letšatši le kahlaahlo ka botlalo.
- Ditlaleletšo le ditsebišo.
- Tswalelo.

2.4 Ditshwayotshwayo**Mohlala wa karabo: Di laetše tše di latelago:**

- Ditshwayotshwayo di mabapi le eng: Kgapeletšo ya go lefela ditshenyagalelo ntle le maikemišetšo.
- Lefelo: Lebenkeleng la go rekiša dibjana.
- Seo se hlohleletšago tšweletšo ya ditshwayotshwayo: Tiragalo ya ketelo lebenkele ka maikemišetšo a go reka e sego go lefela sebjana ntle le maikemišetšo.
- Ngwala ka motho wa pele.
- Lebaka le le fetilego.
- Mahlaodi le mantšu ao a tsošago maikutlo go tšweletša dikgopolo.
- Mmegi a tšweletše maemo: Mmegi o belaetšwa le go se kgotsofatšwe ke go lefela selo ntle le maikemišetšo mola tiragalo ya go thubega ga sebjana e le phošo.
- Ditšhišinyo mabapi le seo se diregilego: Batho ba hlokomele ge ba le ka mabenkeleng (go kgwathakgwatha le mo go sa swanelago). Bengmabenkele le bona ba lemoge gore ga se ka boomo gore bareki ba thube dibjana
- Mmegi a tšweletše mahlakore a mabedi (kgahlego/le go se kgahlege). Mmegi ga se a kgahlega go lefela selo seo a bego a sa ikemišetša go se reka.
- Tšweletša dintlhakgolo ka boripana.
- O se ke wa anega ditaba ka moka, šuela mmegelwa go ikgopolela, le go ikagela seswantšhokgopolo sa tiragalo yeo.
- Anega ka tsela yeo e ka dirago gore moanegelwa a dume le go holofela go etela lefelo leo la tiragalo (lebenkele).

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 30

KAROLO YA C: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE KOPANA**POTŠIŠO YA 3****3.1 Lephephetsebiši**

- Go be le hlogo ya seo go tlogo tsebišwa ka sona.
- Go be le tshedimošo ka botlalo.
- Taetšo ya letšatši, lefelo le nako di laetšwe.
- Diteng di be mabapi le morero, Mohlala:
 1. Ketelo ya ba Lefapa la tša Mmaphelo.
 2. Tabakgolo ya letšatši: Tshedimošo mabapi le bolwetši bja HIV/Aids.
- Baamogedi ba tshedimošo ba elwe hloko.
- Molaetša e be wa thwii, ntle le tikatiko.
- Retšistara ya maleba.

Sebopego

- Hlogo ya maatlakgogedi.
- Dikgopolotlaleletšo tšeo di hlathollago kgopolokgolo.
- Difonte tša go fapafapana.
- E kgabišwe (ke kgetho).
- E be ka gare ga lepokisana.

3.2 Pukutšatši

- Tšatšikgwedi le ngwaga.
- Ditiragalo di lebane le matšatši a mabedi ao a filwego.
Diteng di tšweletšwe go ya ka morero. Mohlala: Dintlha tše di latelago di ka dirišwa ka gare ga pukutšatši ya matšatši a mabedi.
 1. Tlhohleletšo mabapi le maikarabelo.
 2. Go tseba ditlabele ka moka tšeo di dirišwago dipapading.
 3. Go rwala maikarabelo a tšeo di timetšego.
 4. Go rwala maikarabelo a tšeo di nyakago go lokišwa, mohlala: dikgwele.
 5. Go be le lenaneo leo le latelwago ge ditlabele tša dipapadi di swanetše go dirišwa le go bušwa.
- Ngwala ka motho wa pele.
- Polelo e be ya maleba yeo e amogelwago.

3.3 Ditaelo

- Hlogo e ngwalwe ka godimo (tirišo ya mohuta wa fonte ke kgetho).
- Ke ditaelo tša kae.
- Di ngwalwe ka mokgwa wa ntlha ka ntlha.
- E be tšeo di kgonagalago.
- Diteng di lebane le morero. Mohlala: Rakgadi wa ngwetši o tšweletša dintlha tše di latelago:
 - 1. Mosadi ke tšhwene o lewa mabogo – go šoma a thuša ba bogadi.
 2. Go hlompha ba bogadi le monna wa gagwe.
 3. A se theeletše mabarebare.
 4. A be le sephiri sa motse wa gagwe.
 5. Lebitla la mosadi ke bogadi – kgotlelelo.
 6. Go hlola khutšo ka bogadi e sego go tliša karogano.
 7. A dire gore go be le lerato le kwano ka lapeng.
 8. Go katološa kgoro – go belega bana.
 9. Bogadi ke bogadika thotse – go a tsefa ebile go a baba.

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 20
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 100